

dighederne lægger vægt på, når de træffer en afgørelse, så er det næsten umuligt at bedømme, om afgørelsen er lovlig eller hensigtsmæssig. Og en offentlig debat eller kritik bliver vanskeliggjort, når myndighederne ikke fremlægger deres præmisser.

Hvilken betydning kan regler om offentlighed, herunder om en begrundelsespligt, få for fordelingen af filmfondens midler?

Først proceduren: Man indsender en skitse til et filmmanuskript til filmrådet og ansøger om støtte til at skrive manuskriptet. Filmrådet indstiller derefter til fondens bestyrelse, om der skal ydes støtte, og bestyrelsen træffer en afgørelse.

Hvis man har et færdigt manuskript, kan man sende en ansøgning til filmrådet om produktionsstøtte (garanti). Rådet giver en indstilling til bestyrelsen, som beslutter, om der skal gives støtte og i givet fald, hvor meget. Er filmrådets indstilling negativ, er bestyrelsen afskåret fra at yde støtte.

Endelig gennemgår filmrådet hver sommer årets film og indstiller til bestyrelsen, at der gives kvalitetsbidrag for de og de film. Denne indstilling er ifølge lovens forarbejder bindende for bestyrelsen.

Loven åbner desuden også mulighed for, at der kan ydes støtte til uddannelse, modernisering af biografer, danske films deltagelse ved udenlandske festivaler, og for præmiering af filmudlejere.

Filmrådet er det kunstneriske bedømmelsesudvalg, og fondens bestyrelse det økonomisk ansvarlige organ.

Problemet er efter hvilke retningslinier man skal afgøre om en skitse til et manuskript, et færdigt manuskript eller en film er værdig til støtte eller kvalitetsbidrag.

Loven giver ikke megen vejledning. Der står blot (§ 17), at fondens midler skal anvendes „til fremme af filmkunsten i Danmark“.

Går man til den betænkning om biografvæsenet (afgivet af et af justitsministeriet den 10.1.1947 nedsat udvalg), der har dannet grundlag for kulturministeriets forslag til den gældende lov (nr. 155 af 27.5.1964), så finder man på side 21 følgende udtalelse: „Ligesom de tidligere biografudvalg er udvalget af den opfattelse, at opretholdelsen af en selvstændig dansk filmproduktion er af overordentlig betydning. I første række lægger man vægt på de nationalkulturelle hensyn, betydningen af, at filmen bevares som et udtryksmiddel og instrument for dansk kultur og dansk kunst. Stærke nationaløkonomiske... grunde underbygger yderligere dette standpunkt“. Det fremgår altså, at filmen menes at have værdi som en del af nationens kultur, og at den har betydning for landets økonomi. Derudover er der heller intet at hente i denne udtalelse.

Det er måske hverken muligt eller ønskeligt at formulere faste retningslinier for, hvornår en film må anses for at have kulturel eller kunstnerisk værdi. Men så bliver konsekvensen, at ansvaret lægges på de mennesker, der skal træffe de konkrete afgørelser, og det bliver derfor afgørende, hvilke personer man vælger til de kompetente organer, i første række filmrådet.

Af filmrådets 7 medlemmer er de 6 repræsentanter for forfatterne, komponisterne, filminstruktørerne, filmfotograferne, skuespillerne og anmelderne, mens den sidste er for tiden er byretsdommer, altså jurist. Forsåvidt angår juristen, der er formand for rådet, og hvis stemme tæller dobbelt ved stemmelighed, beror det sikkert på tilfældigheder, hvilke begreber han eller hun har om filmkunst, om „retninger“ inden for kunsten og om kunstens betydning for udviklingen af samfundet. Repræsentanterne for de nævnte grupper skal ifølge loven udpeges efter indstilling af de organisationer, som udgør „den almindelige repræsentation for de pågældende faglige interesser“ – samtlige medlemmer udpeges (af kulturministeren) for et tidsrum af 4 år.

Det betyder, at det bliver afgørende for de beslutninger,

der træffes i rådet, om de 6 faglige repræsentanter er eller føler sig bundet af deres organisationer, hvordan diskussionen føres inden for disse organisationer, og hvilken linie organisationerne følger.

Med de foreliggende usikkerhedsmomenter – lovens intetsigende formålsparagraf, proceduren for filmrådets afvejning af synspunkter, organisationernes fremgangsmåde når de skal finde frem til en kunstnerisk (eller politisk) målestok for vurdering af film, disse organisationers repræsentativitet inden for de respektive fag – kunne man vel finde det rimeligt at inddrage flere synspunkter i debatten om, hvilke film der skal støttes og præmieres. Ikke alene fordi det er mere demokratisk, at den almindelige brede befolkning gennem en offentlig debat har mulighed for at påvirke de kompetente myndigheders beslutninger. Også fordi der sandsynligvis uden for den kreds af personer, der under de nuværende forhold har indflydelse, findes en række mennesker, der har ligeså store eller større forudsætninger for at tage stilling til de kulturelle/politiske problemer, der er forbundet med uddelingen af midlerne.

Som det er idag, hvor såvel rådets som bestyrelsens møder er lukkede, og hvor der almindeligvis ikke slipper noget ud om disse organers præmisser for at yde eller nægte støtte, er offentligheden, herunder eventuelle særligt interesserede og sagkyndige, i realiteten afskåret fra at diskutere og kritisere de truffe beslutninger.

Amanuensis Søren Kjörup kommenterer behovet for støtte til filmlitteratur og kritiserer fondens politik

Danmark er et land der er ekstremt underforsynet med filmlitteratur. Der findes praktisk talt på dansk ingen oversættelser af den rige udenlandske både teoretiske og kritiske litteratur om filmkunsten, og hvad der findes af bøger om film af danske skribenter står i et grotesk misforhold til den store og kompetente skrivelyst man støder på både hos skribenterne omkring Kosmorama, die Asta, Film 70 og f. eks. blandt andet studenterne ved filmstudiet ved Københavns Universitet.

Forklaringen på dette faktum er naturligvis ligetil: Der skrives ingen bøger om film på dansk, fordi de ikke kan blive udgivet. Der udgives ingen bøger om film på dansk, fordi de ikke bliver solgt. Der sælges ingen bøger om dansk film, fordi publikum ikke er vant til at læse bøger om film. Og publikum er ikke vant til at læse om film, fordi der ingen bøger skrives og udgives.

En simpel ond cirkel, altså. Og en ond cirkel med alle den onde cirkels typiske urimeligheder. F. eks. det at på trods af at publikummet for gode film i Danmark er langt større end publikummet for god litteratur, udgives der langt mere litteratur om litteratur end der udgives litteratur om film. Eller f. eks. den at på trods af at udsendelser om film i radio og tv har en langt større lytter- og seerskare end udsendelser om litteratur sælges der langt flere bøger om litteratur end om film. Eller f. eks. at det samlede årlige oplag af filmtidsskrifter er større end det samlede årlige oplag af litterært-kulturelle tidsskrifter, medens det samlede oplag af filmbøger er langt mindre end oplaget af litterært-kulturelle tidsskrifter.

Denne onde cirkel både kan og må brydes, og at bryde den kan kun være et spørgsmål om penge, et spørgsmål om

at investere i denne nye vare, filmlitteratur, på det danske bogmarked. Men man kan næppe forvente at danske forlag af sig selv skulle kaste sig ud i denne investering, – dertil er de store og rige forlag for satte og for uinteresserede i det på forhånd ikke helt sikre eller i hvert fald etablerede og de små og idealistiske forlag for fattige.

Men intet ville være rimeligere end at nogle af Filmfondens mange penge blev brugt til at ændre denne cirkel fra en ond til en god. For denne gode cirkel vil ikke blot være en cirkel hvor stadig flere skribenter får udgivet stadig mere der læses af stadig flere; det vil være en cirkel der også medfører en stadig større interesse for film, og vel at mærke for gode film, for de film man overhovedet gider skrive og læse om. Skal Filmfondens mange penge anvendes til en styrkelse af den seriøse filminteresse og filmproduktionen i Danmark vil støtte til udgivelse af filmlitteratur være en opgave man ikke burde kunne komme uden om.

Hvis imidlertid støtte til udgivelse af filmlitteratur skal være en opgave den ny filmlovs administratorer ikke skal kunne komme uden om, må dette formuleres helt klart i loven. Også efter den gamle lov kan der gives støtte til udgivelse af filmlitteratur, men i den relevante paragraf, § 18, stk. 5, tales der ikke specielt om litteratur, men kun om at „i særlige tilfælde“ kan man give „støtte til andre formål“.

I den nye lov må det formuleres helt på linie med støtten til filmproduktionen o.s.v. at der kan gives støtte til udgivelse af filmlitteratur. Og det må samtidig formuleres klart, hvem der skal træffe afgørelse om støtte til hvad. Under den gamle lov har det i praksis været Filmfondens næsten enevældige administratorer der har taget disse beslutninger, og hvad man end vil mene om dem, indtager de i hvert fald ikke de poster de i øjeblikket indtager på grund af noget kendskab til film og filmlitteratur. Hvilket har ført til, at man har støttet udgivelsen af Sadouls filmhistorie, Niels Jensens bog om „Filmkunst“ og Bjørn Rasmussens „Filmens Hvem, Hvad, Hvor“, fordi de er store principielle værker, medens man har afvist støtte til Martin Drouzys bog om Bunuel, dels på grund af fornærmelse på en enkelt redaktør på forlaget Rhodos, dels fordi det er et værk om en enkelt instruktør.

Men vi kommer aldrig ud af den onde cirkel, hvis kun store principielle mursten kan få støtte, og hvis spørgsmålet om hvad der skal støttes afgøres af ømskindede ignoranter på filmens område. Hvad vi trænger til er en rig og varieret litteratur om film og filmskabere, anskuet fra mange forskellige synspunkter og på mange forskellige niveauer. Og dette må den nye filmlov hjælpe os til at få.

Studienævnet ved filmstudiet på Københavns Universitet skriver om behovet for en filmforskning

Det er vor opfattelse, at en kommende filmlov (ligesom i øvrigt til dels den nuværende) ikke alene skal give retningslinjer for hvorledes selve celluloidstrimlerne skal produceres og distribueres, men også forbedre mulighederne for at skabe et bedre *filmklima*, en bedre filmsituation.

Vor grundopfattelse er, at »filmen« ligesom andre kunstarter i det vesterlandske samfund i dag, er en slags institution, hvor der eksisterer et gensidigt afhængigheds- og

påvirkningsforhold mellem en lang række implicerede: filmskabere, skuespillere, teknikere, producenter, biografgængere, kritikere, filmforskere, filmpædagoger, administratorer af filmlovgivningen og sikkert flere andre grupper. Enhver af disse grupper deltager i en samlet bestræbelse, nemlig den der løst kan karakteriseres som det at skabe »bedre« film, og »bedre« filmoplevelse. Afhængigheden de enkelte grupper imellem er givetvis større end almindeligt antaget. F. eks. kan der jo ikke skabes en mere kvalificeret filmoplevelse end filmene giver mulighed for, og der kan ikke (i det lange løb ihvertfald) produceres film, der ikke er »forståelse« for. Det falder os derfor naturligt ved filmlovens revision at pege på muligheden af at lovgive for dette område under ét.

Vi er overbeviste om at filmstudiet (og den forskning det forhåbentlig vil medføre) på langt sigt vil gavne filmsituationen, filminstitutionen om man vil. Det er kun et år siden at de første bifagskandidater blev færdige, og endnu er ikke 50 uddannet. Det er derfor vanskeligt at udtale sig med sikkerhed om virkningerne af et filmstudium. Tilgangen til faget og efterspørgslen efter kvalificerede undervisere vidner dog allerede nu om en ny stor interesse for film, en interesse som alle implicerede vel kun kan være enige om at udbygge og give så gode arbejdsforhold som muligt. Manglen på filmforskere og filmforskning har været udtalt i adskillige år.

Både filmhistoriske, filmæstetiske, filmsociologiske og filmpsykologiske emner fortjener, at vi kan tale om dem med større vished, end den enkeltes mere eller mindre reflekterende betragtninger. En filmforskning vil kunne sætte ind på to fronter, dels ved at undersøge det eksisterende filmmateriale, dels ved at kunne forelægge resultater, der kan indgå i planlægning og overvejelser ved tilrettelæggelsen af snart sagt enhver filmaktivitet.

Konkretiseret vil disse betragtninger føre til følgende konklusion.

I en kommende filmlov må der skabes mere eller mindre konkrete retningslinjer, der giver ministeren mulighed for at bevilge penge eller på anden måde støtte:

- 1) filmforskningen,
- 2) stipendier til videregående selvstændige filmvidenskabelige studier,
- 3) udgivelse af filmpublikationer af videnskabelig art.

Herudover vil vi gerne understrege den betydning som Film-museet og Statens Filmcentral har for filmforskningen og filmformidlingen. Imidlertid synes begge institutioner af økonomiske grunde ikke at kunne leve op til de forventninger, som en kommende filmforskning og udvidet filmundervisning måtte stille. Allerede på indeværende tidspunkt er begge institutioner så hårdt trængt, at en øjeblikkelig forbedring må anses for mere end ønskelig. Vi henstiller derfor meget indtrængende, at følgende forslag inddrages i loven eller i det mindste i de økonomiske overvejelser, man må gøre sig ved lovens effektivering.

Vedrørende Filmmuseet:

- 1) Udvidelse af det videnskabelige personale, især med henblik på rekonstruktion til så vidt muligt original udgave af samtlige eksisterende og kommende filmkopier.
- 2) Faste bevillinger, således at Museet kan trække kopier af samtlige danske spillefilm og hovedparten af kortfilmene.
- 3) Afleveringspligt af 1 kopi af alle i landet offentligt viste film.
- 4) Bevillinger således at samtlige nitratkopier kan overføres til safetykopier, og det herved bliver muligt for forskning og undervisning at få adgang til at se Museets film.
- 5) Bevillinger til ekstra kopier af film, der er særlig interessante i forskningsøjemed, og som ikke bør udsættes for den slitage som gennemkørsel i et klippebord nødvendigtvis udgør.